Tafsiira Suuratu Ar-Ruum-Kutaa 5

Description

Ragaa Cimaa Duâ€™aan Booda kaafamni akka jiru agarsiisuu
Namoonni erga duâ€™anii booda kaafamuun isaanii haqa shakkii hin qabneedha. Inumaa duâ€™aan booda kaafamuun dirqama garmalee barbaachisaa taâ€™eedha. Osoo duâ€™aan booda kaafamni jiraachu baate silaa ilma namaa uumun hojii taphaa taâ€™aa ture. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa kanarraa qulqullaaâ€™e oltaâ€™e. Zaalimni humna qabu, nama dadhabaa miidhu fi cunqursuun ergasii adabbii tokko malee duâ€™a. Mee amma of haa gaafannu: zaalimni (cunqursaan) kuni akkanumatti duâ€™ee ni hafaa? Kan miidhamees osoo haqa isaa hin argatin achumaan duâ€™ee ni badaa? Dhugumatti sammuun nagaha kana yommuu yaadu, dirqama duâ€™aan booda kaafamni jiraachu akka qabu ni amana.

Ragaalee duâ€™aan booda kaafamni akka jiru agarsiisan baayâ€™eedha. Isaan keessaa: Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa wanta duâ€™aa keessaa jiraa akka baasu guyyaa guyyaan ni argina. Kanaafu, akkuma duâ€™aa keessaa wanta lubbuu qabu baase, Guyyaa Qiyaamaas namoota duâ€™an ni jiraachisa. Ni jedha:

يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَيُحْىِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا ۚ وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

â€œ**Duâ€™aa keessaa jiraataa baasa, jiraataa keessaas duâ€™aa baasa, dachiis duâ€™a ishiitiin booda ni jiraachisa. Akkuma kana isinis baafamtu.â€•** Suuratu Ar-Ruum 30:19

Kana jechuun Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa duâ€™aa keessaa jiraataa baasa. Fkn, Nabii Aadamin aleyh salaam suphee (biyyee) gogdu lubbu hin qabne keessaa baase. Biqiltoota sanyii duâ€™aa lubbuu hin qabne keessaa baasa. Caacutis killee keessaa baasa. Ammas, â€œ**jiraataa keessaa duâ€™aa baasa.** â€• Kan akka lukkuu keessaa killee baasu fi kanneen biroo.[1]

â€œdachiis duâ€™a ishiitiin booda ni jiraachisa.â€• Kana jechuun dachiin erga gogdee booda biqiltootaan ishii jiraachisa. Dachii gogduu biqiltuu magariisa homaatu ofirraa hin qabne irratti Rabbiin rooba buusa. Ergasii ajaja Isaatiin dachii magariisa taati. Osoo namoonni hundi kana hojjachuuf walitti qabamanii hojjachuu hin dandaâ€™an. Marga irraa marga takkatti biqilchuu hin dandaâ€™an. Rabbiin oltaâ€™aan dandeetti Isaatin kana hojjata.[2]

â€œAkkuma kana isinis baafamtu.â€• Kana jechuun akkuma dachii duâ€™a ishiitiin booda jiraachisuun biqiltoota fi midhaan lafa keessaa ol baasu, akkuma kana duâ€™a keessaniin booda isin jiraachisuun qabrii keessan keessaa isin baasa.[3]

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa wanta hundaa irratti dandaâ€™aa taâ€™uu mallattoolee agarsiisan keessaa: biyyee irraa namoota uumuun dachii keessa facaasudha:

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٌ
تَنتَشِرُونَ ٢٠

â€œMallattoolee Isaa keessaa biyyee irraa isin uumee ergasii isin yoosu nama taatanii faffacaâ€™uudha.â€• Suuratu 30:20

Kana jechuun yaa namoota! Mallattoolee Rabbii guddinnaa fi guutummaa dandeetti Isaa agarsiisan keessaa tokko biyyee bishaanin walitti makame irraa isin uumudha.

Rabbiin abbaa ilma namaa kan taâ€™e Aadamin (aleyh salaam) erga suuraa isaaf kennee fi kutaa qaama isaa sirreesefi booda dhoqqee goge irraa uume. Ergasii ruuhi itti afuufee nama guutuu taasise.

Haadha ilma namaa tan taate Hawwaa lafe cinaacha Aadam irraa uume. Hundeen ishii biyyee waan taâ€™eef ishiinis akkuma Aadam biyyee irraayyi.

Cophni bishaan saalaa namoonni hafan ittiin wal horan dhiiga irraa kan uumameedha. Dhiigni soorata irraa uumame. Soorannis biyyee dachii bishaaniin walitti makametti deebiâ€™a. Sooranni biqiltoota irraa taâ€™e dhimmi isaa beekkamaadha. Sooranni beelladota irraa taâ€™es sooranni isaaniiti fi ijaarsi qaama isaanii biyyee dachii bishaanin walitti makametti deebiâ€™a.

Akkuma mulâ€™atu, qaamni namootaa fi lubbu-qabeenyi biroo bishaanii fi albuudota biyyee irraa taâ€™e irraa kan ijaarrameedha. (Kanaafu, hundeen namoonni irraa uumaman biyyeedha jechuudha.)

â€œergasii isin yoosu nama taatanii faffacaâ€™uudha.â€• Kana jechuun garaa haadha keessani keessatti qaamni keessan uumame erga guuttame ruuhin isinitti afuufamtee, ergasii umrii daaâ€™imummaa fi ijoolluma erga dabartanii booda nama uumama guutuu qabu taâ€™uun dachii keessa faffacaatu.[4]

Akkuma beekkamu, ilmaan Aadam wal horuun addunyaa guutuu keessa faffacaâ€™anii jiru. Dhugumatti, kuni dandeetti Rabbii oltaâ€™aa agarsiisa. Nama tokko irraa namoota lakkoofsi isaanii hangana hin jedhamne dachii keessa bittineessuun dandeetti Isaa agarsiisa.

Kanaafu, jalqaba namoota biyyee irraa Kan uumee, biyyee erga taâ€™anii booda Guyyaa Qiyaamaa lamuu isaan uumuun Isatti ni ulfaataa?

Kitaabban wabii:

[1] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-15/142
[2] Tafsiir Qurâ€™aanil Kariim-Suuratu Ar-Ruum, Ibn Useymiin- 96
[3] Tafsiir Xabarii-18/476
[4] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-15/143-144

Date Created
September 6, 2020
Author
admin